

Handläggare: Christina Höglom
Telefon: 08 508 25 606

Till
Socialnämnden

Implementering av socialstyrelsens nationella riktlinjer för missbruks- och beroendevård – Slutrapport

(1 bilaga)

Förvaltningens förslag till beslut

Förvaltningen godkänner rapporten

Gillis Hammar
Förvaltningschef

Tina Heinsoo
Vik. avdelningschef

Sammanfattning

I ärendet redovisas slutrapport från ett stadsövergripande utvecklingsprojekt som har syftat till att implementera socialstyrelsens nationella riktlinjer för missbruks- och beroendevård i stadens missbrukarvård och hos berörda samverkanspartners.

Bakgrund

Socialstyrelsens nationella riktlinjer för missbruks- och beroendevård presenterades 2007. Stockholms stad ansökte om medel hos länsstyrelsen och fick 2 mkr till ett stadsövergripande projekt för implementering av socialstyrelsens nationella riktlinjer för beroende- och missbrukarvård i stadens verksamheter och i

samarbete med berörda samverkanspartners. Projektet startade den 1 september 2008 och var planerat att pågå under två år. Enligt överenskommelse med länsstyrelsen förlängdes projekttiden fram till sommaren 2011.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts vid socialförvaltningens avdelning för stadsövergripande frågor.

Förvaltningens redogörelse

Projektet har handlat om att implementera evidensbaserade metoder vid de verksamheter i staden som arbetar med missbruks- och beroendefrågor, framförallt vid stadsdelsförvaltningarna och socialförvaltningens enhet för hemlösa. Även andra stadsövergripande verksamheter som t.ex. uppsökarenheten har deltagit i delar av projektet. Projektet har tidsmässigt sammanfallit med Sveriges Kommuner och Landstings (SKL) satsning "*Kunskap till praktik*", ett nationellt utvecklingsarbete som syftar till att förbättra den svenska missbruks- och beroendevården. SKL har i en överenskommelse med regeringen tagit ansvar för att bygga upp ett kvalificerat stöd för kommuner och landsting, och att driva utvecklingsarbetet. Kunskap till praktik startade 2008. Från och med 2011 är utvecklingsarbetet en del av en större överenskommelse om evidensbaserad praktik i socialtjänsten.

Inom ramen för "*Kunskap till praktik*" har staden haft möjlighet att utbilda interna utbildare i följande metoder som rekommenderas i socialstyrelsens nationella riktlinjer för missbruks- och beroendevård.

- *ASI (Addiction Severity Index)* är en standardiserad och strukturerad intervju som riktar sig till vuxna personer över 18 år med missbruks- och missbruksrelaterade problem. Intervjun kan användas såväl i utredningsskedet som vid planering och utveckling av vård- och behandlingsinsatser. Med uppföljningsintervjun är det också möjligt att göra jämförelser före och efter insats. En utvecklad datorversion, ASI-net gör det möjligt att aggregera data på gruppnivå för att få information om klientgrupper.
- *AUDIT (Alcohol Use Disorders Identification Test)* är ett frågeformulär med tio frågor som används vid screening för att identifiera personer med riskabla alkoholvanor. Med hjälp av AUDIT kan man identifiera om en person har alkoholproblem och även vilken sorts problem. Det kan röra sig om riskfylld alkoholkonsumtion, skadlig alkoholkonsumtion eller ett alkoholberoende.

- *DUDIT (Drug Use Disorders Identification Test)* är ett frågeformulär som används för att identifiera personer med drogrelaterade problem. Formuläret består av 11 frågor som syftar till att ta reda på konsumtionsmönstret och drogrelaterade problem av olika slag.
- *Motiverande samtal (MI)* är en strukturerad samtalsmetod som används för att påverka människor till förändring. Utgångspunkten är att behandlaren genom motivation ska kunna påverka till en beteendeförändring. Metoden bygger på ett aktivt och empatiskt lyssnande inriktat på klientens förändringsberedskap. I motiverande samtal används samtalsfärdigheter som enkla och komplexa reflektioner, sammanfattningar och öppna frågor. Metoden används inom psykoterapi, rådgivning, behandling och rehabilitering men används också inom coaching, ledarstöd eller karriärutveckling.
- *Haschavvänjningsprogrammet (HAP)* är ett sex veckors manualbaserat avgiftningsprogram för cannabisberoende. Metoden utgår från cannabis negativa inverkan på de tankefunktioner som individen använder för att lösa vardagliga problem och på abstinensprocessen. Genom det strukturerade och pedagogiska programmet med samtal flera gånger i veckan får missbrukaren hjälp att återerövra sin intellektuella kontroll och förmåga att hantera sina känslor.

De personer som utbildats till utbildare har in sin tur genomfört omfattande utbildningssatsningar för stadens personal. En särskild projektledare har varit huvudansvarig för implementeringsarbetet, vilket förutom utbildning även bl.a. handlat om att starta och leda nätverk för ASI-samordnare och MI-ansvariga vid stadsdelsförvaltningarna och enheten för hemlösa samt att genomföra metoddagar och seminarier.

Utbildning i MI har genomförts för 310 socialsekreterare, behandlingsassistenter, boendestödjare och case managers vid stadsdelsförvaltningarnas vuxen-/missbruksenheter samt socialförvaltningens enhet för hemlösa och uppsökarenhet. Därutöver har 85 chefer, biståndsbedömare och utförare vid stadsdelsförvaltningarnas socialpsykiatriska enheter utbildats. MI-utbildningen omfattar tre heldagar.

Totalt 370 socialsekreterare vid vuxen/ missbruksenheter, enheter för ekonomiskt bistånd samt ungdomsmottagningar har utbildats i AUDIT och DUDIT, en utbildning som omfattar 1,5 dagar.

Staden har tidigare genomfört stadsövergripande projekt som syftat till att implementera ASI i stadens missbrukarvård. Inom ramen för detta projekt har därför fokus legat på att utveckla användningen av uppföljningsintervju, utbilda i statistiksystem samt att följa upp statistikdata från ASI. En 4-dagars grundutbildning i ASI har genomförts för 44 nyanställda socialsekreterare.

14 socialsekreterare har utbildats i HAP, en utbildning som omfattar 2,5 dagar. Nya utbildningsomgångar kommer att genomföras under hösten .

Projektet har samverkat med SKL, Kommunförbundet Stockholms län (KSL), Beroendecentrum Stockholm, kriminalvården och kommunala FOU- enheter i Stockholms län. Samverkan har bl.a. skett kring planering och genomförande av en 4-dagars basutbildning i riskbruk, missbruk och beroende för totalt 1800 yrkesverksamma inom missbruks- och beroendevården i länet samt vid seminarier om de nationella riktlinjerna och länets gemensamma missbrukspolicy *"Gemensam policy för att förebygga, tidigt upptäcka och behandla missbruk och beroende av alkohol och andra droger"*.

Implementeringen av de evidensbaserade metoder som rekommenderas i de nationella riktlinjerna för missbruks- och beroendevård ska ses som en del i arbetet med att utveckla en evidensbaserad praktik inom missbruks- och beroendevården. I detta sammanhang är det angeläget att de strukturer för kunskapsinhämtande och kunskapsspridning i form av utbildning, nätverk och metodstöd som utvecklats inom ramen för projektet får fortsätta. P.g.a. personalomsättning kommer det även i fortsättningen att finnas behov av grundutbildning i de arbetsmetoder som projektet implementerat samt behov av sammanhållande nätverk . Under hösten 2011 kommer det att genomföras utbildning i såväl ASI som MI för nyanställda vid stadens vuxen-/missbruksenheter och de socialpsykiatriska enheterna. MI-utbildning kommer också att genomföras för biståndsbedömare inom omsorgen om funktionsnedsatta, med start hösten 2011. Projektledaren kommer att hålla i utbildning, nätverk och metoddagar inom ramen för en anställning vid socialförvaltningens utvecklingsenhet.

Bilagor

1. Implementering av socialstyrelsens nationella riktlinjer för missbruks- och beroendevård- slutrapport.

TJÄNSTEUTLÅTANDE
DNR 3.2-0515/2011
SID 5 (5)